

Rolul lecturii în combaterea analfabetismului funcțional

Svetlana UCRAINCIUC,
Biblioteca Națională a Republicii Moldova
s.ucrainciuc@bnrm.md,

Rezumat: *Articolul analizează fenomenul de analfabetism funcțional prin prisma lecturii, prezentând o serie de dovezi în acest sens, rezultate din testările realizate prin intermediul Programului pentru Evaluarea Internațională a Elevilor (PISA). Totodată, constată discrepanțe de analfabetism funcțional pe diferite dimensiuni: teritoriale, sociale, economice. Analfabetismul funcțional este caracteristic persoanelor care au frecventat o școală, dar nu pot folosi abilități de citire, scriere sau utilizarea resurselor informaționale; au dificultăți și nu înțeleg instrucțiunile scrise, care le transformă în probleme de marginalizare socială. Persoanele cu analfabetism funcțional se confruntă cu probleme în ceea ce privește încadrarea lor în activitatea profesională, obțin aspectul unui grup marginalizat în societate, șomajul este o caracteristică care îi definește în cele din urmă. Este foarte important ca societatea prin instituții relevante, prin organizații să recunoască analfabetismul ca o problemă care poate fi rezolvată prin implicare, prin furnizarea de programe educaționale relevante. Lectura fiind unul din instrumentele primordiale de combatere a analfabetismului funcțional.*

Provocările și problemele cu care se confruntă astăzi omenirea converg spre o nouă semnificație a conceptului de învățare, iar din analizele retrospective și prospective asupra fenomenului de analfabetism funcțional poate fi dedusă concluzia logică: necesitatea unei noi viziuni asupra educației prin lectură.

Cuvinte-cheie: *lectură, analfabetism funcțional*

*Lectura ar putea fi un mijloc de alimentare spirituală continuă, nu numai un
Instrument de informație sau de contemplație.
(Mircea Eliade)*

Lectura este nucleul de cultură și civilizație dintr-o comunitate umană. O societate fără dragoste de carte este o societate care încet, dar sigur, se autodesființează, deoarece fără cultură și educație nu este posibil progresul individului și al societății. Anume lipsa de lectură, care presupune și cunoaștere, și învățare, și gândire critică a fost germenele care a dat roadele analfabetismului funcțional.

Conceptul de analfabetism funcțional a apărut în anii 80 ai secolului trecut ca un fenomen complex și neadecvat la tot ceea ce cunoaștem despre analfabetismul tradițional. Această problemă socială a început, în timp scurt, să afecteze toate domeniile de activitate: culturale, economice, de educație, financiare.

În 1978 pentru prima dată UNESCO definește noțiunea de analfabetism funcțional ca fiind: „, *Persoana care nu are știință de carte pentru a demara acele activități care să îi asigure funcționarea efectivă în grupul sau comunitatea din care face parte în scopul dezvoltării personale și sociale*” [2, p.5].

În linii mari, noțiunea de analfabetism funcțional a apărut ca o nevoie de a defini o categorie care e, de fapt, un produs eșuat al sistemului de educație, dar și a societății – o categorie diferită de cei care n-au pășit niciodată pragul școlii. Analfabetismul funcțional apare atunci când cineva poate reproduce verbal sau în scris un text, însă nu are capacitatea de a-l înțelege suficient de bine, încât să îl poată utiliza ulterior, în alte situații specifice de viață. Care au fost premisele ce au dus la analfabetismul funcțional?

Cel mai argumentat răspuns, indiferent de orice țară a lumii, de condițiile sociale sau economice este - **criza lecturii**. Doar citind, demonstrezi capacitatea de a înțelege texte complexe, de a evalua critic informațiile prezentate, de a formula ipoteze și concluzii.

Oamenii de știință au diferite păreri: unii susțin că analfabetismul funcțional se datorează numărului crescut a fluxului de informații care a invadat toate sferile de activitate. Supraîncărcarea cu informații a bulversat societatea, astfel mulți dintre noi nu ne putem folosi de ea. Pentru ca informația să devină cunoaștere, este necesar ca creierul să o poată prelucra, filtra, asimila și apoi valorifica în viața de zi cu zi. Informația nu înseamnă cunoaștere, dacă vă dezvoltăți capacitățile cognitive - această capacitate crește, care de altfel se poate realiza și prin lectură, fiindcă lectura este un proces complex, un instrument util de cunoaștere, dacă nu – această capacitate se pierde, duce la analfabetismul funcțional în momentul când o persoană se protejează de cunoaștere. Multe informații - puține cunoștințe, cheltuim multă energie psihică, dar nu aduce rezultate - nu există realizări la locul de muncă, în familie, nu ești util societății. Este necesar ca informația să fie filtrată și să nu se confunde cu cunoașterea

Alții afirmă că analfabetismul funcțional a început să se formeze, condiționat, în momentul în care televiziunea a devenit accesibilă și s-a răspândit în masă. În esență, civilizația imaginii, a televizorului și mai târziu a computerului este explicația perfectă pentru un eșec: s-au pierdut multe dintre funcțiile cognitive. Realitatea virtuală și imaginile au ajuns să cucerească definitiv și irevocabil, „reușind“ să ne îndepărteze de filele cărților. Totul a devenit prea comod. De ce să te chinui să mergi la bibliotecă, să cauți o carte și apoi să mai pierzi încă ore bune să o citești. Televiziunea a fost prima sursă de informații care nu a necesitat niciun efort de percepție și analiză. Imaginea înlocuiește textul, acțiunea, mesajul. Limbajul simplu „mestecat”, emisiuni de tip talk show strâmtorează lectura, ea fiind un proces în primul rând cognitiv și apoi afectiv. Internetul intervine mai târziu, pe lângă toate beneficiile pe care le aduce digitalizarea sunt și multe rezerve – o majoritate de oameni devin utilizatori de rețele de socializare, de informații „goale” din presa galbenă, astfel funcțiile cognitive, logice, critice se atrofiază, adăugând aici și comunicarea, limbajul sărac.

Florin Dochia în articolul **Plagiatul psihic și sindromul cucului** elucidează o realitate tulburătoare: *tendința violentă a mass-media de a acapara teritoriul care aparține creației artistice. Mă refer aici la aria publicității directe sau indirecte, la divertismentul facil, inclusiv emisiunile (și chiar canalele tv) de tip „reality show” regizat, care uzează și abuzează de mijloacele cinemaului, la tabloidele pline de informație redundantă, minoră prezentată drept explozivă și uitată după o zi, la moda talk-show-urilor ce creează dependență prin mimarea profunzimii*[6, p.25].

(...)Acum poate un deceniu, habar nu aveam că asemenea situații se înregistrează în lume și că, la un moment dat, voi găsi și un termen „științific”: **sindromul cucului**. Adică acea trăire dramatică pe care o are ființa ta spirituală când lasă oul său să fie îngrijit în alt cuib, adică de acolo să se nutrească puiul cu simțirea, făptuirea, dăruirea altei familii zburătoare [6, p.26].

Și cum nu era destul, fapta hoțului a căpătat repede și un nume: **plagiatul psihic**. Cazurile sunt cumva notorii în domeniul receptării operei de artă. Știm despre cititor că preferă să se regăsească în paginile citite, să se identifice cu anumite personaje, e semn de reușită a scriitorului în demersul său creator. Iată că, deodată, cititorul pare că nu mai așteaptă să se

găsească pe el, ci să afle despre alții, să se umple de viața altora. Ceea ce se găsește în mass-media tabloidizate este așteptat de către cititor și de la ficțiunea artistică. [6, p.26].

Cât n-ar fi de banal, dar această tendință se menține la noi în țară și în zilele noastre. În articolul „*Analiza situației statistice a Sistemului Național de Biblioteci în perioada 2017-2018*”, dna Vera Osoianu demonstrează că locul distinct în viața oamenilor îl ocupă spațiul virtual. Potrivit Barometrului Opiniei publice (mai, 2018), zilnic citesc ziare - 9%, cărți - 10%, iar televizorul -77%. În anul 2019 citesc ziare - 5%, citesc cărți - 6%, privesc televizorul - 74%, în același timp, Internetul este utilizat zilnic de 55% de respondenți.

Republica Moldova este un stat post-sovietic care a trecut prin toate transformările și reformele care s-au produs pe întregul spațiu sovietic. Si dacă țările civilizate băteau alarma despre consecințele analfabetismului funcțional în societate (la inițiativa UNESCO anul 1990 a fost declarat de Organizația Națiunilor Unite –Anul Internațional al Analfabetismului), noi, foștii sovietici ne-am trezit abandonati și sărăciți financiar, dar mai ales intelectual: profesorii, bibliotecarii, oamenii de cultură si-au pierdut rolul în societate, fiecare luptând pentru existență. Acest moment este expus în cartea „*Sfârșitul omului roșu sau timpurile dezamăgirii*” (2013), de Svetlana Alexievitch. Prin dezvoltările ei ne regăsim pe noi în acea perioadă: „*Noi citeam cărți, citeam enorm. Discutam. Credeam că producem idei. Trăiam într-un miraj. (...) Toate astea au luat sfârșit odată cu perestroika. (...)Și noile reguli de joc: dacă ai bani, ești cineva, dacă nu-i ai, ești un nimeni. Pe cine interesează că l-ai citit pe Hegel? „Un literat”, asta sună ca diagnoza unei boli” . „... Ca să mă descurc, am plecat în Polonia cu sacii plini de sticle și jucării. În vagon nu erau decât profesori, ingineri, medici... Toți cu saci și baloturi”. (...) Petreceam nopți întregi discutând „Doctor Jivago” de Pasternak... Piesele lui Șatrov... Exact ca în bucătăriile noastre din Moscova. (...)Cărțile înlocuiau viața... Perestroika a însemnat sfârșitul vieții noastre în bucătărie și începutul goanei după bani. Banii au devenit sinonimul libertății” [1, p. 41]. Cărțile i-au decepționat. O decepție totală. (...)Astăzi a devenit indecent să întrebi pe cineva ce carte citește. Prea multe lucruri s-au schimbat în viața noastră, iar cărțile nu spun nimic despre asta(...) nu ne-a învățat cum să reușim în viață” [1, p. 43].*

O reconstrucție minuțioasă a acelei temporalități existențiale ne demonstrează că societatea noastră n-a fost pregătită pentru a face față unui val de analfabetism - cel funcțional, dar în toată perioada aceasta de 30 de ani, intelectualii au fost adevărați **misionari ai culturii**. Revenirea la grafia latină, deschiderea culturală spre România și Uniunea Europeană ne-au facilitat și ne-au trezit interesul de cunoaștere și de lectură. Tinerii pleacă la studii peste hotare, țările civilizate vin cu proiecte în țara noastră, astfel am învățat din experiența altora și am altoit și la noi bunele practici din lume.

Evident că era actuală a globalizării, cu accelerarea și intensificarea fără precedent a fluxurilor globale de capital, forță de muncă și informații, are o influență imensă pentru societate. Acest fenomen promovează oamenii instruiți și le oferă mii de oportunități noi, dar aduce și pierderi celor care sunt expuși la „modernizarea rapidă”, neadaptată contextului lor. În acest context apar noi tipuri de analfabetism funcțional care se mai numesc și analfabetism funcțional ascuns. Cercetătorii le definesc în diferite moduri și tipuri de analfabetism, dar le vom analiza pe cele mai relevante:

- **analfabetismul literar** - știu să scrie litere și cifre, știu și să le citească, dar nu înțeleg cum funcționează lucrurile într-un sistem de reguli și bune practici logice.

- **analfabetismul computerizat** (tehnologic) - este lipsa capacității de a utiliza calculatoarele, dar și alte tehnologii digitale la un nivel de bază, deși de multe ori li se arată cum să le folosească.
- **analfabetismul ecologic** - este incapacitatea de a înțelege că suntem de fapt dependenți de Pământ, în acest fel dăunăm mediului, iar, „reciclarea este o pierdere de timp”.
- **analfabetismul financiar** - include persoanele care cheltuiesc bani în mod iresponsabil, nu sunt în măsură să rezolve probleme financiare simple. Deși nivelul variază între țări, de la 30% la 50% dintre adulți sunt analfabeți financiar și este un indicator puternic al sărăciei viitoare.
- **analfabetismul de sănătate** - este incapacitatea de a înțelege faptele de bază ale asistenței medicale, determinând o incapacitate de a lua decizii bune de sănătate ca exemplu : refuzul de a ne vaccina, folosirea fără motive serioase a antibioticilor, etc.,.
- **analfabetismul media** - îi determină pe oameni să interpreteze tot ceea ce aud în mass-media ca fapt. Ne bazăm pe o varietate de media pentru a ne oferi informații utile despre lumea largă. Din păcate, pentru a maximiza profiturile sau pentru a rămâne pur și simplu în afaceri, multe companii de media distorsionează situațiile pentru a atrage o audiență mai mare.
- **analfabetismul statistic** (are tangențe cu cel critic, numeric)- nu reușesc să înțeleagă faptul că statisticile pot fi prezentate în moduri de a induce în eroare. .Acești oameni consideră că dacă numerele sau datele susțin o anumită idee, atunci trebuie să aibă un merit.

Un raport al Fundației pentru Alfabetizare Mondială, *The Economic & Social Cost of Illiteracy*: într-un context global, estimează că analfabetismul costă economiei globale 1 trilion de dolari în fiecare an: 2% din PIB în țările în curs de dezvoltare, 1,2% din PIB în economiile emergente și 0,5% din PIB în țările dezvoltate. Deși educația este un drept uman de bază, aproape 785 de milioane de copii, tineri și adulți din întreaga lume sunt analfabeți. Aceasta este una din cinci persoane de pe planetă care sunt fie analfabete complet, fie analfabeți funcțional, ceea ce înseamnă că nu pot îndeplini sarcini de bază, cum ar fi citirea medicamentelor sau a etichetelor alimentare. Două treimi din comunitatea analfabetă sunt femeile. Fără capacitatea de a citi, oamenilor li se refuză drepturile de bază și accesul la necesitățile esențiale necesare pentru a ieși din sărăcie. De asemenea, raportul constată că efectul analfabetismului este similar în țările dezvoltate și în curs de dezvoltare. Majoritatea persoanelor analfabete sunt prinși într-un ciclu de sărăcie și au oportunități limitate de angajare sau de venituri, câștigând cu până la 30-40% mai puțin decât persoanele alfabetizate. În unele țări, până la 85% dintre minorii criminali sunt analfabeți funcțional.

Analfabetismul împiedică organizațiile globale de sănătate și dezvoltare să comunice în mod eficient mesaje către comunități din întreaga lume. Instrumentele tradiționale, cum ar fi literatura, sunt inutile atunci când nu pot fi citite, iar lipsa de personal și capacitate face extrem de dificilă și comunicarea directă cu societatea.

Plasarea culturii, educației în centrul politicii de dezvoltare constituie o investiție esențială în viitorul lumii și o condiție prealabilă pentru procesele de globalizare. Misiunea UNESCO vine să reamintească tuturor statelor această problemă majoră. „(...)Dezvoltarea nu este sinonimă cu creșterea economică. Este un mijloc de a realiza o existență intelectuală,

emoțională, morală și spirituală mai satisfăcătoare. Ca atare, dezvoltarea este inseparabilă de cultură. Consolidarea contribuției culturii la dezvoltarea durabilă este un obiectiv.” [9, p. 23] „Calitatea educației determină, într-o mare măsură, calitatea vieții și creează oportunități pentru ca fiecare cetățean să-și poată folosi abilitățile la maximum” [8, p. 17]

Lectura este un indicator important și model pozitiv de combatere a analfabetismului funcțional, din cauza căruia societatea stagnează în toate sferile de dezvoltare. Pentru creșterea socială a oamenilor, țările occidentale au efectuat diferite campanii de lectură, exemplu fiind:

- **Polonia:** programul național „Prima carte a copilului meu nou - născut” (mamele nou – născuților primesc o carte gratuit); programul „Toată Polonia le citește copiilor” – ateliere/cluburi de lectură moderate de către persoane publice (actori, cântăreți, vedete); campanii publicitare de promovare a lecturii;
- **Lituania:** programul național de promovare a lecturii „Reading Promotion Program” – ateliere/cluburi de lectură în contexte non – formale, de învățare pentru copii și adolescenți moderate de actori/vedete;
- **Grecia:** servicii de tutoriat/mentorat (învățare, joacă, socializare) pentru copii prin intermediul asistenților sociali;
- **Cipru:** program pentru școlile din regiuni dezavantajate (comunități rome) – ZEP (Zone Prioritare de Educație)–suport în dobândirea competențelor de literație, calcul și gestionarea problemelor comportamentale în context școlar;
- **Portugalia:** programului EPIS ÎN 2006 – o rețea de firme și organizații care colaborează cu specialiști/experti în educație pentru depistarea copiilor cu eșec școlar și apoi organizarea unor sesiuni pe grupe de copii centrate pe dezvoltarea abilităților non – cognitive; Programului Național de Lectură, 2006 – introducerea în curricula obligatorie a unei ore de lectură pe săptămână (la clasele primare și gimnaziale); campanii naționale de promovare a lecturii, reclame publicitare și crearea unui mediu virtual de învățare (colecții de e-book potrivite pentru fiecare nivel de vârstă);
- **Marea Britanie:** prin intermediul ziarului „London Evening Standard” și a campaniei inițiate de acesta s-au strâns un număr de 700 voluntari dispuși să ajute copiii să învețe să citească și să scrie;
- **Italia:** prin programul „Născuți pentru a Citi” s-a format o rețea compusă din profesori, învățători, medici de familie/pediatri, librării, edituri care colaborează pentru a-i ajuta pe copiii din diverse comunități să dobândească și să-și valorifice competențele de lectură;
- **Franța:** Agenția Națională de Luptă împotriva analfabetismului colaborează cu Ministerul Francez al Educației pentru derularea unor studii longitudinale care stau la baza implementării unor politici educaționale de combatere/reducere a analfabetismului funcțional;
- **Olanda:** comisia Meijerink a elaborat standarde de referință pentru competențele de literație și cele de numerație. Totodată, au fost definite nivelele minime ale acestor tipuri de competențe necesare ca o persoană să funcționeze eficient în societate.
- **Suedia:** fiecare copil cu competențe de alfabetizare scăzute beneficiază de un plan educațional de suport. Părinții au dreptul să consulte acest plan și să-l aprobe/dezaprobe.
- **Finlanda:** toți copiii beneficiază de sprijin în învățare, conform Legii Educației de Bază. Dacă acest sprijin nu este suficient, se realizează o evaluare psihopedagogică pe mai multe dimensiuni/componente și se elaborează planul individual de învățare.

Asigurarea unui nivel ridicat al alfabetizării a devenit o prioritate pentru majoritatea guvernelor statelor lumii, fiindcă alfabetizarea este o punte de dezvoltare socială, culturală, economică și de ea depinde viitorul unei societăți.

Scăderea analfabetismului funcțional ocupă locul al doilea în rândul priorităților pe educație ale Comisiei Europene. Trebuie amintit că media la nivelul țărilor Uniunii Europene este acum de 20%, iar ținta este ca analfabetismul funcțional să scadă la 15% în 2020. Cu toate că această scădere ar urma să fie de doar 5% până în 2020, ea ocupă un loc central între prioritățile Comisiei Europene.

Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE- reprezintă un forum internațional de dezbateri prin intermediul căruia 35 de guverne cooperează pentru identificarea celor mai adecvate soluții la provocările economice și sociale ale globalizării), a elaborat sondajele PIAAC, PISA ca o investiție strategică și o intervenție cu efecte sistemice și pe termen lung bazat pe educație și cultură, ele la rândul lor fiind cheia dezvoltării durabile.

PIAAC este programul pentru evaluarea internațională a competențelor adulților (16-65ani). Acest sondaj internațional este realizat în peste 40 de țări / economii și măsoară abilitățile cheie cognitive și de la locul de muncă necesare pentru ca indivizii să participe, să fie activi în societate, dar și economiile să prospere.

În Republica Moldova un mai mare răsunet a avut programul PISA 2018, în care au participat peste 612 000 de elevi din 79 de țări sau regiuni economice. Sunt rapoarte internaționale care scot la iveală analfabetismul funcțional al tinerilor de până la 15 ani și au loc o dată la 3 ani.

Programul PISA 2018 reprezintă al treilea ciclu la care a participat Republica Moldova. Primele două participări ale Republicii Moldova în Programul PISA au avut loc în PISA 2009+ și PISA 2015. PISA se axează pe domeniile de bază: citire/lectură, matematică și științe. Această evaluare constată nu doar dacă elevii pot reproduce cunoștințe, ci și dacă ei pot aplica cunoștințele acumulate în situații noi și necunoscute, atât în contextul școlar, cât și în afara acestuia. Datele despre performanța elevilor în aceste trei domenii sunt combinate cu diverse date despre mediul social și cel educațional al elevilor, permițând o analiză a corelațiilor dintre rezultatele elevilor și factorii contextuali, precum ar fi: bunăstarea elevilor, mediul lor social-economic, atitudinea elevilor față de școală și învățare, mediul de învățare, calitatea predării, resursele școlare, timpul acordat pentru învățare, sprijinul oferit de familie.

Aproximativ 5 300 de elevi din 236 de instituții din Republica Moldova au participat la Testul PISA 2018, fiind testați la lectură, matematică și științe. Ei au înregistrat, în medie, rezultate de peste 420 de puncte la cele trei domenii, comparativ cu media de 490 de puncte ale celorlalte țări participante, potrivit datelor prezentat de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării.

Este cea mai bună performanță a elevilor moldoveni, de la prima participare. Datele mai arată că Republica Moldova este una din cele 4 țări care au reușit să diminueze cu peste 10%, numărul elevilor ce nu ating nivelul minim de competență la citire/lectură. Cu toate acestea, 43% de elevi din Republica Moldova nu ating nivelul minim de competență la domeniile citire/lectură și la științe, iar 50% de elevi – la matematică.

Rezultatele evaluării elevilor (PISA) s-au îmbunătățit, dar rămânem sub nivelul mediu în comparație cu țările participante la acest program. Elevii moldoveni au rămas cu 2,6 ani de școlarizare în lectură, 2,3 ani în matematică și 2,2 ani în științe. În plus, aproape o treime nu au

abilități de bază insuficiente pentru a se integra pe deplin viață profesională și socială. Performanța scăzută indică lipsa de eficiență și de calitate în sectorul educației, programe inadecvate, materiale de învățare depășite și profesori slab instruiți, acestea fiind printre principalele bariere în calitatea educației.

Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică are mai multe programe în Republica Moldova care analizează dezvoltarea economică, demografia, nivelul de trai a populației etc., datele demografice arată că populația țării este tânără, dat fiindcă o treime o constituie tinerii cu vârste cuprinse între 14 și 35 de ani. Este o oportunitate unică de dezvoltare social-economică și s-ar înregistra progrese considerabile în societate dacă s-ar valorifica aceste resurse umane. Sunt necesare de elaborat mecanisme legate de educație, știință, comunicare, sănătate, mediu sau turism cultural și, pe de altă parte, sprijinirea dezvoltării sectorului cultural prin industrii creative.

Acum e momentul ca toate strategiile de dezvoltare ale țării să fie îndreptate spre școală, bibliotecă, ele fiind factorul esențial în educație și cultură, o forță dinamică pentru schimbare, influențând și fiind influențate de alte opinii și forme expresive de dezvoltare a societății. Și dacă sistemul de educație cuprinde mai mult vârsta tânără, atunci bibliotecile au rolul mai complex, cel de a include toată societatea: de la cei mici până la cei vârstnici.

Schimbarea demografiei în țara noastră e rapidă, populația tânără pleacă pentru o viață decentă peste hotare și un accent mai mare va fi pe munca în echipă care va cuprinde persoane de diferite vârste, atât la școală, cât și la bibliotecă. Aceasta înseamnă că abilitățile sociale devin mai apreciate în societate, or, tocmai această misiune de „liant” îi revine bibliotecii că va trebui să colaboreze cu oamenii din diferite culturi, sisteme de învățământ, stare socială pentru a ajuta societatea să învețe și să se dezvolte.

Forumul Economic Internațional a identificat o serie de abilități ce țin de învățarea pe parcursul vieții și care sunt necesare în zilele noastre pentru o dezvoltare durabilă. Se observă că primele poziții a acestui tabel o constituie alfabetismul literar, gândire și rezolvare de probleme critice, creativitate, comunicare, curiozitate, inițiativă- toate fiind ”produsul finit” al bibliotecilor. Anume aici trebuie să fie direcționată toată energia bibliotecarilor, iar lectura ar fi instrumentul cel mai bun.

World Economic Forum, New Vision for Education

Analfabetismului funcțional se formează la intersecția dintre individ și mediu social. Un rol important îl are familia, fiindcă ea altoiește dragostea de lectură din care rezultă și cunoașterea. Lectura în familie trebuie să fie ca ceva firesc, ca o rugăciune de seară, un proces neforțat care ar încuraja copiii să citească, părinții la rândul lor să-i încurajeze, mai „uitând” câte o carte pe masa lor pentru a-i orienta spre anumite valori, dar citind și împreună.

Un elev, nespuns de încântat de profesorul său, l-a întrebat câte universități a absolvit, fiindcă este atât de erudit. Profesorul i-a răspuns că are doar trei: a bunelului, a tatei și a lui. Este o parabolă cu multă esență: copiii care văd în familie obiceiul de a citi, cartea fiind ca obiect prioritar în casă, sunt cu mult mai instruiți și obțin mai mult succes în viață.

Cartea și lectura au ieșit demult din tiparele lor tradiționale. Astăzi ele au un rol primordial de a forma o personalitate. Într-un interviu, Dan C. Mihăilescu argumentează de ce tinerii ar trebui să citească: *„Când ești stânjenit de faptul de a fi, înseamnă că ai un deficit într-un loc, atunci, eu cred că lectura este tot ce astupă deficitul respectiv. Așa cum se spune că forma vasului depinde de golul dinăuntru lui, deci cele văzute depind de cele nevăzute. Lectura este duhul care-ți umple golul sufletesc, nevoile mentale, singurătatea, ezitățile, îndoiala., condiția de bază fiind ca la 13-14 ani în sus, până pe la 20 să-ți pui întrebarea care scrie pe frontonul de la Delphi „Cunoaște-te pe tine însuși”.* Ce zace în pivnița din lăuntru tău? Ca să ajungi să cunoști care e axul ființei tale, lectura este cel mai bun leac și un farmec ce te face să-ți pierzi timpul într-un mod plăcut, dar care este și un farmacon – adică un leac care te vindecă, dar și o bună ocrotire sufletească ca să nu fii un obiect incendiabil ușor. Cartea și lectura te face să te simți om nu numai spiritual, dar și financiar, social. Lectura îmblânzește sufletul din tine, ferți-vă să deveniți monștri în lipsă de lectură, practic cartea te face din neom –om.” [7]

Dan C. Mihăilescu dă ca argument cartea sa „Cărțile care ne-au făcut oameni” în care vorbește de 19 personalități care s-au realizat ca oameni, profesional, financiar prin intermediul scrisului (N. Manolescu, A. Blandiana, N. Djuvaga), dar au fost și ambasadori, politicieni de valoare. Fiecare dintre ei s-a realizat prin lectură, ba mai mult, el zice că lectura va fi parte importantă a CV-ului fiecărui tânăr și nu va fi doar un hobby.

Preocupările de viitor vor fi abilitățile și resursele pe care nici o mașină nu le va putea furniza: abilități creative, critice, emoționale, sociale. Așa că familia, școala, biblioteca ar trebui să fie un loc al cunoașterii, nu doar al lecturii. Dacă părinții citesc, furnizează zilnic surse de idei, dacă urmăresc, alături de copiii, site-uri și platforme cu știri despre tot felul de descoperiri ale lumii, lectura s-ar insinua în viața copiilor noștri natural. Abandonul ei apare în momentul în care timpul copiilor este presărat cu lucruri care simplifică total orice efort al minții. Același lucru se întâmplă și la școală. Dacă profesorul este sursa principală a informației, lucrurile vin pe calea lecției de învățat. Atât timp cât bibliotecarul nu face din citit originea creșterii noastre de zi cu zi, ci scop în sine, n-avem nicio șansă să cultivăm plăcerea lecturii.

Consecințele indiferenței față de această problemă pot fi grave pentru cei care vor intra pe piața muncii în următorii 10-20 de ani.

Atunci când o bună parte a populației angajate nu deține abilități de bază, se ajunge ca dezvoltarea unei țări să nu progreseze. Daria Socologorskaia atenționează că riscul analfabetismului este cu mult mai mare decât dezvoltarea economică, financiară, trebuie de observat că inegalitatea dintre bogați și săraci crește în lume. Deci, în viitorul apropiat, 10% dintre oameni vor avea nu numai 90% din avere, ci și 90% din potențialul intelectual. Decalajul

se mărește. Unii oameni devin mai deștepti, funcționează mai abil cu fluxuri nesfârșite de informații, în timp ce alții se transformă în mancurți, absolut din vina lor.

Nu există nici o legătură evidentă între sărăcie și analfabetismul funcțional, dar analfabetismul funcțional poate duce la sărăcie fizică și spirituală, unele elemente le observăm în campaniile electorale, în publicitate, în produse de frumusețe, în marketing și credite bancare când suntem păcăliți intenționat pentru a profita de noi.

Gustave Flaubert afirma: „Citește pentru a trăi”, este un îndemn actual și astăzi, lectura fiind procesul ce definește valorile materiale și spirituale create de omenire, iar competența lectorală deja formată marchează semnificativ personalitatea fiecăruia dintre noi.

Astăzi, resursele principale pentru dezvoltarea unei țări o constituie nivelul de cultură și educație a societății. Anume din acest motiv atât de stringent, actuala problemă, fenomenul analfabetismului funcțional, an de an, crește și se dezvoltă în mai multe tipuri, cerințele față de oameni sunt tot mai crescute.

...Dar între timp de la debutul acestei probleme și până astăzi instrumentul principal este lectura – cheia în epoca informării.

Referințe bibliografice:

1. **ALEXIEVICI, Svetlana.** Vremuri second-hand. București: Humanitas, 2016.
2. Analfabetism funcțional [online]. [citat 10.12.2019]. Disponibil: http://www.cjraemm.ro/download/2017-2018/2017-10-26-Analfabetismul-funcional_final.pdf
3. **BASTARDE, Suzane B.** Literacy in the Adult Client Population - Jones & Bartlett Publishers [online]. [citat 09.12.2019]. Disponibil: https://samples.jblearning.com/0763751375/46436_ch07_000_000.pdf
4. **COSTEA, Octavia.** Didactica lecturii, o abordare funcțională. ed. Institutul European 2006 [online]. [citat 07.12.2019]. Disponibil: https://www.youtube.com/channel/UCVrxOtQqiFoWEaQ_uTKe4jw
5. Cultura pentru dezvoltare durabilă. [citat 14.12.2019]. Disponibil: <https://en.unesco.org/themes/culture-sustainable-development>
6. **DOCHIA, Florin.** Plagiatul psihic și sindromul cucului In: Revista Spații culturale, 2011, nr 16, pp. 25-29
7. **MIHĂILESCU, Dan C.** Ce și de ce ar trebui să citească un tânăr. [online]. [citat 05.12.2019]. Disponibil: <https://www.youtube.com/watch?v=Wknh4NsiUq8>
8. Republica Moldova în PISA 2018 [online]. [citat 03.12.2019]. Disponibil: https://ance.gov.md/sites/default/files/raport_pisa2018.pdf
9. The Hangzhou Declaration Placing Culture at the Heart of Sustainable Development Policies [citat 14.12.2019]. Disponibil: http://www.lacult.unesco.org/docc/Final_Hangzhou_Declaration.pdf
10. **ЧУДИНОВА, В.П.** Чтение детей как национальная ценность. [online]. [citat 03.12.2019] Disponibil: <https://ekimovka-x.ru/files/sociolog/chudinova chteniye detei kak nation tsennost.pdf>